

STORTINGET

Representantforslag 148 S

(2025–2026)

fra stortingsrepresentantene Trygve Slagsvold Vedum, Bent-Joacim Bentzen
og Geir Pollestad

Dokument 8:148 S (2025–2026)

Representantforslag fra Trygve Slagsvold Vedum, Bent-Joacim Bentzen og Geir Pollestad om et statlig mineralselskap

Til Stortinget

Bakgrunn

Norge står foran et strategisk viktig veivalg når det gjelder forvaltningen av kritiske mineraler. Nye funn på Fensfeltet i Telemark, som utgjør Europas største forekomst av sjeldne jordartsmetaller, viser at ressursene er nesten doblet – fra 8,8 millioner tonn i 2024 til 15,9 millioner tonn i 2026, en økning på omtrent 80 prosent. Dette løfter Norge opp på tredje plass i verden over kjente reserver av sjeldne jordarter, kun bak Kina og Brasil.

Dette er mineraler som er kritiske for produksjon av blant annet forsvarsutstyr, batterier og annen moderne teknologi. Europa er per i dag sterkt avhengig av Kina, som alene har rundt 44 millioner tonn i reserver. I en tid preget av økende geopolitisk uro og ustabile leveranse-kjeder er dette en risiko både for industriell utvikling og for Norges nasjonale beredskap.

Norge har en lang og rik historie knyttet til mineral-utvinning. Fra kobbergrovne på Røros og Kongsberg sølvverk til jernmalmproduksjonen i Ofot-regionen og titanforekomstene i Sokndal har mineralnæringen i flere hundre år vært en av grunnsteinene i norsk industri-utvikling. Næringen la grunnlaget for teknologisk utvikling, handel og arbeidsplasser i en tid hvor industrialiseringen formet det moderne Norge. Disse virksomhete-

ne skapte sterke lokalsamfunn og var med på å etablere Norge som en råstoffnasjon med høy fagkompetanse innen geologi, gruvedrift og prosessindustri.

I nyere tid har næringen fortsatt betydelig aktivitet, industriell kapasitet og teknologisk kompetanse i Norge. Norsk mineralindustri leverer råstoffer som inngår i noen av verdens mest avanserte produksjonsprosesser, og flere bedrifter er internasjonalt ledende innen både utvinning, videreforedling og materialteknologi.

Samtidig vet man at økt etterspørsel etter kritiske råvarer gir Norge et historisk handlingsrom, men at dette forutsetter forutsigbarhet, kapitaltilgang og en tydelig nasjonal strategi for hvordan ressursene skal utvikles og forvaltes.

Forslagsstillerne mener derfor at Norge må ta et langt større strategisk grep om egne mineralressurser. Både kartleggingen og utvinningen av mineraler forutsetter store investeringer, langsiktig kapital og tydelig politisk styring. Skal Norge sikre en helhetlig verdikjede – fra kartlegging og uttak til foredling og industriell bruk – kreves det et nasjonalt verktøy som kan operere strategisk, ansvarlig og langsiktig.

Funnene på Fensfeltet blir av fagmiljøer omtalt som en ressurs i «verdensklasse», med potensial til å redusere Europas sårbarhet og styrke forsyningssikkerheten av råvarer man både er og kommer til å være helt avhengig av i fremtiden. Videre er det viktig å understreke at mineralnæringen har potensial til å bli en særdeles viktig eksportnæring, som kan skape betydelige verdier og ikke minst et betydelig antall arbeidsplasser.

Forslagsstillerne mener derfor at Norge må opprette et statlig mineralselskap for å sikre nasjonal kontroll over strategiske ressurser som har direkte betydning for landets beredskap, forsvarsindustri, energisikkerhet og fremtidige industrielle utvikling.

Kritiske mineraler er avgjørende for både grønn og høyteknologisk industri, og det er helt avgjørende å legge politiske føringer som sørger for at disse ressursene ikke styres av utenlandske interesser eller kortsiktige kommersielle hensyn.

Et statlig mineralselskap vil samtidig være den mest effektive måten å sørge for at verdiene som skapes av mineralutvinning, tilfaller det norske fellesskapet. Erfaringene fra både vannkraften og norsk olje- og gassvirksomhet viser at statlig eierskap er et av de viktigste verkøyetene man har for å sikre at avkastningen fra naturressurser kommer hele samfunnet til gode – dette i samspill med private aktører.

Det er store etableringskostnader og betydelige teknologiske og finansielle risikofaktorer i næringen. Ut-

vikling av gruver, prosessanlegg og verdikjeder krever investeringer i milliardklassen. Et statlig selskap vil være hensiktsmessig for å utvikle mineralverdikjeden i Norge og for å sikre at prosjektene faktisk realiseres.

Forslag

På denne bakgrunn fremmes følgende

f o r s l a g :

Stortinget ber regjeringen opprette et statlig mineralselskap som, i tett samarbeid med private aktører, skal utvikle, forvalte og sikre nasjonal kontroll over strategisk viktige mineralressurser.

4. mars 2026

Trygve Slagsvold Vedum

Bent-Joacim Bentzen

Geir Pollestad